ראשונים שלא היה להן פלפלין. הקשה ה"ר שמעון ז"ל מהאי טעמא נמי פלפלין חייבין במעשר ואם כן מטמאין טומאת אוכלין דהא בהא תליא כדאמר בפ' בא סימן (דף דף נ:) והתם בגמרא[1] מייתי נמנו וגמרו שאין פלפלין מטמאין טומאת אוכלין וי"ל דהא דגרגיר חייב במעשר לאו משום דמטמלין בו אלא משום דמשתקין אותו חזי למיכל בעייה אבל אין רגילות לשתקו כדי לאוכלו בעייה אלא כדי לטעם בו אבל פלפלין גם כי נשתקו לא חזו בעייהו ופטורין מן המעשר[2]:

והאי לאו גמר פירא הוא. והא דאמר רב יהודה אמר רב כשות וחזיז מברכין עליהן בפה"א הא אוקימנא בדגנוייתא:

קור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלים. תימא דבפ' בא סימן (דף דף נא:) פריך גבי קושטא ותימוס ורלאשי בשמים אי נקחין בכסף מעשר ליטמאו טומאת אוכלין ומסיק דנמנו וגמרו שאין נקחין בכסף מעשר ואין מטמאין טומאת אוכלין והכא קתני דקור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלין וי"ל ודאי התם אי חזי לאכילה הוי אוכל ושפיר קרינן ביה מכל האוכל אשר יאכל[3] אבל הכא קור לא מיקרי אוכל כיון דסופו להקשות ולא נטעי דיקלא אדעתא דקורא ומכל מקום ניקח בכסף מעשר דהשתא הוא רך והוי פרי מפרי אע"ג דלא הוי אוכל:

הואיל וראוי למתקן ע"י האור. וקור אף על גב דחזי ע"י שליקה וטיגון לא מטמא טומאת אוכלין משום דהוי כעין בעלמא אלא דחזי ע"י שליקה כמו עור דבסמוך אבל הכא דבקל יכול למתקן חשיב אוכל ואף קודם מיתוק מטמא טומאת אוכלין: **זה** וזה לפטור ואמרי לה זה וזה לחיוב. אמריס גדולים וקטנים קאי אבל אין לפרש דקאי אקטנים מריס ומתוקים דבסוף פ"ק דחולין (דף כה:) גרסינן בריש ספרים ולמ"ד זה וזה לחיוב גדולים למתוק חזו:

איכא בינייהו ברכה. דלתנא קמא מברך בפה"א ואע"ג דלענין ברכה מיקרי פרי מכל מקום לא חשיב לטמא טומאת אוכלין: מאי

בדגנוייתא זרע גרגיר למאי חזי א"ר יוחנן שכן ראשונים שלא היה להן פלפלין שוחקין אותו ומטבילין בו את הצלי[4] ר' זירא כי הוה חליש מגרסיה הוה אזיל ויתיב אפיתחא דרב יהודה בר אמי אמר כי נפקי ועיילי רבנן איקום מקמייהו ואקבל בהו אגרא נפק אתא ינוקא דבי רב א"ל מאי אגמרך רבך א"ל כשות בורא פרי האדמה חזיז שהכל נהיה בדברו אמר ליה אדרבה איפכא מיסתברא האי מארעא קא מרבי והאי מאוירא קא מרבי[5] והלכתא כינוקא דבי רב מ"ט האי גמר פירי והאי לאו גמר פירי ומאי דקאמרת האי מארעא קא רבי והאי מאוירא קא רבי לא היא כשות נמי מארעא קא רבי דהא קא חזינן דקטלינן לה להזמתא ומייתא[6] כשותא ובכפניות אין מערבין והתניא[7] קור ניקח בכסף מעשר ואין מטמא טומאת אוכלין וכפניות נקחות בכסף מעשר ומטמאות טומאת אוכלים רבי יהודה אומר קור הרי הוא כעץ לכל דבריו אלא שניקח בכסף מעשר וכפניות הרי הן כפרי לכל דבריהם אלא שפטורות מן המעשר התם בדניסחני[8] אי הכי בהא לימא רבי יהודה פטורות מן המעשר[9] והתניא אמר רבי יהודה לא הוזכרו פגי ביתיוני אלא לענין מעשר בלבד פגי ביתיוני ואהיני דטובינא חייבין במעשר אלא לעולם לאו בניסחני ולענין טומאת אוכלין שאני כדאמר רבי יוחנן הואיל וראוי למתקן ע"י האור הכא נמי הואיל ויכול למתקן ע"י האור והיכא אתמר דרבי יוחנן אהא[10] דתניא שקדים המרים קטנים חייבין גדולים פטורין מתוקים גדולים חייבין קטנים פטורין רבי שמעון[11] ברבי יוסי אומר משום אביו זה וזה לפטור ואמרי לה זה וזה לחיוב א"ר אילעא[12] הורה רבי חנינא בציפורי כדברי האומר[13] זה וזה לפטור ולמאן דאמר זה וזה לחיוב למאי חזי א"ר יוחנן הואיל וראוי למתקן ע"י האור אמר מר רבי יהודה אומר קור הרי הוא כעץ לכל דבריו אלא שניקח בכסף מעשר היינו תנא קמא אמר

אביי שלקו וטגנו איכא בינייהו מתקיף לה רבא מי איכא למאן דאמר שלקו וטגנו לא והתניא[14] העור והשיליא אין מטמאין טומאת אוכלין[15] עור ששלקו ושיליא שחישב עליה[16] מטמאין טומאת אוכלין אלא אמר רבא איכא בינייהו ברכה דאתמר קור[17] רב יהודה אמר בורא פרי האדמה ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו רב יהודה אמר בורא פרי האדמה אוכלא הוא ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו כיון שסופו להקשות לא מברכינן עילויה בורא פרי האדמה א"ל שמואל לרב יהודה שיננא כוותיך מסתברא דהא[18] צנון שסופו להקשות ומברכינן עליה בורא פרי האדמה ולא היא צנון נטעי אינשי אדעתא דפוגלא דיקלא לא נטעי אינשי אדעתא דקורא ואע"ג דקלסיה שמואל לרב יהודה[19] הלכתא כוותיה דשמואל: גופא אמר רב יהודה אמר רב כשות וחזיז מערבין בהן ומברכין עליהם בורא פרי האדמה כשות בכמה כדאמר רב יחיאל כמלא היד[20] הכא נמי כמלא היד חזיז בכמה אמר רבה בר טוביה בר יצחק אמר רב כמלא אוזילתא דאיכרי אמר רב חלקיה בר טוביה מערבין בקליא[21] בקליא ס"ד אלא בירקא דקליא וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד רבי ירמיה נפק לקרייתא בעו מיניה מהו לערב בפולין לחין לא הוה בידיה כי אתא לבי מדרשא אמרו ליה הכי אמר רבי ינאי[22] מערבין בפולין לחין וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד אמר רב המנונא[23] מערבין בתרדין חיין איני והאמר רב חסדא סילקא חייא קטיל גברא חייא

ההוא

עשב ששורפין וניתנין אותו בבורית ורוחצין ידיהן כמו קלם מלך בבל ואלו הירקות ירקות שדה הנאכלים הם, ערוך ערך קליא א') (גליון): **ז)** בכת"י אלא **מעין ההיזמי** צמח: **ז)** בכת"י **רשות** שלא נחבשלו: **ח)** ברוב הדפו"י וכל שכן **דפירא** הוא: **ט)** בדפו"ר דלאו **גמר** פירא: **י)** בכ"מ פה ע"א רש"י ד"ה לקרייתא פי' לעיר (גליון), ועי' בגליון בכ"מ שם: **כ)** עי' אות א, ובאמת בפי' ר"ח כת"י הגירסא להלן בכל הפעמים **בדניסני**:

מסורת הש"ס עם הוספות

א) גרסות מה. ע"ש), **ב)** [מוספתא מ"ש פ"ל ומוספתא טבול יום פ"ס ע"ש], **ג)** עוקצין פ"ג מ"ו ע"ש), **ד)** פסחים נג. ע"ש מוספתא פ"ז דשביעית, **ה)** חולין כה:, **ו)** [חולין עז:], **ז)** [דף נא:], **ח)** [וע"ע מוס' יומא פא: ד"ה שהפלפלין ומוס' נדה נ ע"א ד"ה כל שחייב], **ט)** ויקרא יא לד.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומייתא כשותא. נ"ב ומייתא לגון מיתה כלומר יבש הכשות. עיין ערך כשות: **(ב)** שם אמר ר' אילעא אמר ר' יהודה הוהה ר' חנינא: **(ג)** רש"י ד"ה לא החזכו וכו' בפ' מקום נ"ב דף נג ע"א: **(ד)** ד"ה ומיגנו וכו' דלא אמר הרי:

ליקוטי רש"י

חליש. חלה [ברכות נה:]. **אזיל.** הלך [עי' ברכות י:]. **ויתיב.** ישב [עי' שבת עז:]. **נפקי ועיילי.** יוצאים ונכנסים [עי' מגילה ד: שבת לא:]. **אגרא.** שכר [ברכות ו:]. **איפכא מיסתברא.** כל הדברים נראין הפך [ב"מ נח:]. **קא מרבי.** גדלים [עי' תמורה לא.]. **קור.** עגף הלוף כשהוא רך יוצא כמל שנה קודם שיתקשה קרוי קור [שבת ל:]. **לא הוזכרו.** בגמ' המדרש להחשב פירי אלא למעשר. **פגי ביתיוני.** תאנים של תותו מקום. **אהיני.** תמרים. **דטובינא.** מקום ותותן פגים ותותן תמרים לעולם קטנים [פסחים נג.]. **זה וזה לפטור.** קטנים פטורים בין מריס בין מתוקים. **זה וזה לחיוב.** גדולים בין מריס בין מתוקים ולקמן מפרש גדולים מריס למאי חזו [חולין כה: ועי' תוס' שם וכאן]. **שיליא.** הוא כמין לגוס שהולד שוכב בתוכה וקורין ושטידו"ל בלע"ז [ברכות ד.]. **עילויה.** עליו [פסחים קיב:]. **כוותיך.** כמותך [נדיר יג:]. **קלסיה.** שבחו [מנחות פה:]. קלסה לשון דיבור יתר הוא לפיכך הוא נוסף לשון שבח ולשון גנאי [סוטה כז.]. לגבר ולהתהלל וכן כל לשון קלס לשון דבור פוילי"ן בלע"ז [יחזקאל טז, לא]. כל לשון קלסה לשון דבור הגלגלים בו יש לעוב יש לרע פרלמי"ן בלע"ז [חבקוק א, יז]. **קטיל גברא.** טורג אדם [עי' פסחים קיא. שבת סא.].

הגהות וציונים

(1) גירסת רש"י ור"ח **בדניסני**, ופי' על שם שנגמרין ונלקטין בניסן (חי' הרשב"א והר"ן ועוד ראשונים) וכ"ה בכמה דפו"ר בגמ' ובר"ש (וע"ע בראשונים שם הביאור להגירסא שלפנינו), ועי' תורת חיים: **(2)** [צ"ל רבי **ישמעאל** בר' יוסי (גליון), כ"ה בכת"י ובחולין: **(3)** בכת"י שחישב עליה **לאכול**: **(4)** ברכות לו ע"א [רשם איתא **קורא**] (גליון), וכ"ה בכת"י והיא היא (דק"ס): **(5)** [קליא הוא

רבינו חננאל

זרע גרגיל למאי חזי. א"ר יוחנן **ראשונים שלא היה להן פלפלין** שוחקין זרע גרגיל ומטבילין בו בשר צלי. **ואסיקנא כישות מברכין עליה בורא פרי האדמה** דמארעא קא רבי דהא חזינן דקטלי הזמתא ומייתא כשותא והיא גמר פירא אבל (חדץ) [חזיז] שהכל נהיה בדברו דהא לא גמר פירא לפיכך אמר רב אין מערבין בחזיז דדברא כדאוקימנא וגם לא בכפניות. **ואקשינן בכפניות לא [מערבין]** ודתניא קור אלגומר ניקח בכסף מעשר ואינו מטמא טומאת אוכלין כפניות נלקחות בכסף מעשר ומטמאין טומאת אוכלין כו'. **ופרקינן** כי תניא זו הברייתא כפניות הרי הן כפרי לכל דבריהן אלא שפטורין מן המעשר **בדניסחני**[2]. פי' הן הכפניות הללו שיוצאין בניסן העשויות להיאכל כפניות כי הן דקלין ידועין שפירותיהן נאכלין כפניות (נאכלין) ואינן מתקיימין להיגמר תמרים אבל שאר דקלים כפניות היוצאות אחר ניסן שראויות להיות תמרים עכשיו כפגין חשובין ולא נגמרו. **ואקשינן אי הכי בהא נימא** ר' יהודה **פטורה מן המעשר.** והתניא א"ר יהודה לא הוזכרו פגי ביתיוני אלא לענין מעשר. ביתיוני פי' מקום ואהיני דבוטבונא. פי' בוסר חייבין במעשר. פי' כיון שכן דרכם להיאכל חייבין במעשר שכבר נגמרה מלאכתן הכא נמי בכפניות דניסחני הרי נגמרה מלאכתן אמאי פטורין מן המעשר לר' יהודה. **ומפרקינן לעולם דלאו דניסחני** אלא כפניות שהן פגין קתני וכי קתני כפניות הרי הן כפרי לענין טומאת אוכלין קתני מ"ט האיל ויכול לתקן ע"י האור ולעשותן אוכל וכו' יוחנן דאמר בשחיטת חולין פרק ראשון בשקדים המרים הואיל ויכול לתקן ע"י האור והא דאמר ר' (יוחנן) יהודה קור דהוא אמגומר הרי הוא כעץ לכל דבריו היינו ת"ק דאמר [אין מטמא טומאת אוכלין] **ואתא אביי לפרק שלקו וטיגנו איכא בינייהו** דר' יהודה סבר אפילו שלקו וטיגנו אינו מטמא אוכלין שאע"פ שהעור אינו אוכל כיון דהא עץ הוא ות"ק סבר כיון דטיגנו מטמא **ודחה רבא האי פריקא** מדתניא עור ששלקו ושיליא שחשב עליה מטמא טומאת אוכלין אע"פ שהעור אינו אוכל כיון ששלקו נעשה אוכל. **אמר רבה ברכה איכא בינייהו** (ר' יהודה סבר) [ת"ק] כיון דאכיל שויא אוכלא ובריך עליה בפה"א. ושמואל אמר כיון שסופו להקשות לאו אוכלא. **והלכתא כשמואל** דדיקלא אדעתא דקורא לא נטעי אינשי אבל צלף דאיכא אינשי דנטעי לשיתאי תנן על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר בורא פרי האדמה ועל האבטיחות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ. **אמר רב ששת כישות וחזיז מערבין בהן ומברכין עליהן בורא פרי האדמה** ואוקימנא בדגנוניתא. **ואמרי כישות בכמה.** פי' כמה שיעור הוא בעירוב ופשטנא כדאמר רב יחיאל בפולין לחין

בשיל ולא בשיל. קטיל גברא: איכא דאמרי אמר רב המנונא בר' והא חזינן אינשי דאכלי ולא מייתי התם בבשיל ולא בשיל. כי קאמר רב המנונא אין מערבין בבשיל ולא בשיל: אבי תפי. בכירה מקוס שפיתת הקדירה: ועביד תוך תוך. שמבושל יפה ונלטמק כולו עד שימות וכשהוא רותח דומה כמשמיע קול זה תוך תוך[ב]: הריני כבן עזאי בשוקי טבריא. יומא בדיתא הוה ליה לרבא ואמר להו לתלמידיו השתא לילי דעתאי והריני מזומן להשיב בחריפות לכל מי שישאלני כבן עזאי שהיה דורש בשוקי טבריא ולא היה בימיו עוקר הרים כמותו [ג] והיה אומר[ד] כל מכמי ישראל לפי הקליפת השום מון מן הקלח הזה[ה]: לפסול את הגוויה. אם אכל אוכלין טמאין אע"פ שאין אוכל מטמא אדם בנגע אי אכיל מייתיהו מאי פרס דהייתו שני בילים נפקל[ו] מלאכול בתרומה כדתנן בפירקין דלקמן (דף פב:) ואמי אליה לפסול את הגוויה אליה הייתו פרס לשון פרוסה ואמי אליה הייתו אמי פרס: אלא משום דתני. עירוב דומיא דטומאת אוכלין דמשמע כל שהוא מטמא טומאת אוכלין יש בו מזון שתי סעודות מזי לעירוב ותפוחים בני טומיי מינהו: ר' שמעון בן אלעזר. במעשר עני שמתלקן לעניים הרבה על הגורן קאי וקאמר אין פוחתין לעני בגורן מהאי שיעור דכתיב[ז] ונתת לוי לגר ליתום ולאלמנה ובגיר מהכי לא הוי נתינה: עובלא. שמיית שבלטרא[ח] וליטרא הוא לוג: וכן לעירוב. דאלף עני בגורן נמי מזון שתי סעודות היא כדאמר לקמן: ה"ג והני נמי ליהוי כאפרסקין. ותיקני בתמשה: חשיבי. ואמרינן לקמן[ט] כל שהוא ליפתן כדי לאכול בו אלמא לאו ממש סעודות לליהוי כולה סעודתא מההוא מינא בעינן אלא כל מידי לפוס תשיבותיה אם ליפתן שאדם רגיל לגפת בו את הפת [שיעורו כדי לגפת בו את הפת] לשתי סעודות ואם דבר הרגיל לגם בקיעות סעודה הוא שיעורו בכדי שאדם רגיל להביא קיעות לב' סעודות: שדי ליה מריה. ימנהל לו אדונו[י] על דבר זה לרבי מנשיא: דאנא אמריתא ניהליה. לגה דאמר רב וכן לעירוב אמתני' כדמפרש ואזיל והוא אגמריה לגוסקן בר דרי אגריתא: אין פוחתין לעני בגורן. ממעשר עני אם יש לו הרבה לתלק ובאו עניים הרבה והוא מחלק לכל אחד אל יפחות לו משיעור זה דתניה בעינן והתם קתני היה לו דבר מועט נותן לפניהם והן מתלקין ביניהן: מחצי קב חיטין. ואם שעורין קב ואם כוסמין קב ומתלה: רבילה. לאחר שנדרסין בעיגול קרי לה רבילה ושוב אינו מוכר[כ] במדה אלא במשקל: פרס. תני מנה: ומאי אולמיה דהאי מהך. דאיקפד רב יוסף ארב מנשיא דאמר אגריתא במאי דאיירי מתניתין לא איירי בריתא ולא סתרן אהדדי הני שיעורייהו בהכי: לאו בני אכילה נינהו. וסברא ליה לרב יוסף דאין מערבין בהן אלכך וכן לעירוב לאו עלה אתמר: אלא משום דקתני הצי לוג יין. דהייתו שתי רביעיות ושמעינן ליה לרב גבי עירוב נמי דקאמר הכי: וסעודה מהאי. ג' אוכלין מצטרפין לעירוב אבל ג' וד' דליכא סעודה מכל חד לא: יין כדי לאכול בו. לברות בו פת מזון ב' סעודות: חומץ כדי לטבל בו. בשר[ל] מזון ב' סעודות: כדי לאכול בהן. לגפת בהן את הפת דב' סעודות: התם. דקתני יין כדי לאכול בו: בחמרא מבושל. קאמר דאשוב לגפת בו אבל חמרא בעלמא בעינן להיות בו שתיית ב' סעודות והייתו ב' רביעיות: מזון ב' סעודות ירק. שכל הסעודה מן הירק: ירק הנאכל בב' סעודות. בפת: בערדיסקא ובא אדם אחד לפניו. בשבת מחוץ לתחום על ידי עירוב שעירב ממקומו לטיבעון והיה ערדיסקא באלפים אמה שבין עירובו לטיבעון: והושיבו ר' מאיר בר' אמותיו. אסר לו לגאת ולזוז ממקומו מד' אמותיו שהיה עומד בהן בשעת אכילה דקסבר לאו עירוב הוא ומגמא יוצא מון לתחום בלא עירוב ותנן לקמן בפ' מי שהוליאוהו (דף מא:) אין לו אלא ד' אמות: עלין. לא תשיבי ורעים לאכול: דלא

אין פוחתין לעניים בגורן מחצי קב חטין וקב שעורין ר' מאיר אמר חצי קב וקב וחצי כוסמין וקב גרוגרת או מנה דבילה [ר"ע אומר] פרס חצי לוג יין. ר' עקיבא אומר רביעית. רביעית שמן ר' עקיבא אומר שמינית ושאר כל הפירות אמר אבא שאול כדי שימכרם ויקח בהן מזון שתי סעודות ואמר רב וכן לעירוב ומאי אולמיה דהאי מהך אילימא משום דקא תני בהך תבלין ותבלין לאו בני אכילה נינהו אטו הכא מי לא קתני חטין ושעורין ולאו בני אכילה נינהו אלא משום דקתני חצי לוג יין ואמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין (פ) מדבעינן כולי האי ש"מ כי אמר רב וכן לעירוב אהא מתני' קאמר ש"מ אמר מר ובמזון שתי סעודות לעירוב סבר רב יוסף למימר עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי אמר ליה רבה אפילו למחצה לשליש ולרביע גופא אמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין ומי בעינן כולי האי והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר יין כדי לאכול בו חומץ כדי לטבל בו זיתים ובצלים כדי לאכול בהן שתי סעודות התם בחמרא מבשלא אמר מר חומץ כדי לטבל בו אמר רב גידל אמר רב כדי לטבל בו מזון שתי סעודות של ירק איבא דאמרי אמר רב גידל אמר רב ירק הנאכל בשתי סעודות אמר מר זיתים ובצלים כדי לאכול בהן מזון שתי סעודות ובבצלים מי מערבין והתניא אמר ר' שמעון בן אלעזר פעם אחת שבת רבי מאיר בערדיסקא ובא אדם אחד לפניו אמר לו ר' עירבתי בבצלים לטיבעין והושיבו ר' מאיר בארבע אמות שלו לא קשיא הא בעלים הא באימהות דתניא אכל בצל והשכים ומת אין אומרין ממה מת ואמר שמואל לא שנו אלא בעלים אבל באימהות לית לן בה ובעלין נמי לא אמרן אלא דלא

מאי אולמיה דהאי מהאי. גרסה לפרש דקיים ליה להש"ס דרב יוסף לא שמעיה דרב אמתני' בפירוש אלא משום[ד] טעם דקדק רב יוסף לאמר רב אמתני' ולהכי קאמר מאי אולמיה דהאי מהאי מאיזה כח בא לדקדק ומשני משום דקתני מתני' חצי לוג יין ואמר רב מערבין בשתי רביעיות ויהך מילתא לא אמר רב בפירוש אלא מכללא דהכיא דוכן לעירוב אימתר א"כ שמע מינה דוכן לעירוב אמתני' אימתר דאי אגריתא מנא ליה לסבר רב מערבין בשתי רביעיות יין דהא פשיטא דאין ללמוד זה מזה מדלא אמר כל שיעורי עירוב בשיעורי מתנות עניים: חומץ כדי לטבל בו. היינו רביעית כדאמרינן בפרק הדר (דף מח.) וליקנו להו רביעיתא דאלא בתמיתא:

והושיבו ר' מאיר בד' אמותיו. מון לעיר היה דבעיר היה מהלך את כולה כדאמר בנמי שהוליאוהו (דף מא:) אי נמי סבר לה כרבי יהושע דאמר אין לו אלא אלבע אמות ואין לומר מעוז דרבי מאיר קיים שוגג אמו מוזד דהא בדאוריתא לא קיים[ה] ואית ליה בפירקין [דף לה:] דתחומין דאוריתא ועוד כיון דתשבינן כל העיר כאלבע אמות אפילו במזיד נמי מהלך את כולה דמזיד נמי אית ליה אלבע אמות. בתוספות רבינו יהודה:

מפני אפרסקין ושני רמונים ואתרוג אחד ואמר גורסק בר דרי משמיה דרב מנשיא בר שגובלי משמיה דרב [ו]וכן לעירוב והני נמי ליהוו כי אפרסקין הני חשיבי והני לא חשיבי אמר רב יוסף שרא ליה מריה לרב מנשיא בר שגובלי אנא אמריתא ניהליה אמתני' והוא אמרה אברייתא[ז] דתנן [ח]אין פוחתין לעני בגורן מחצי קב חטין וקב שעורין רבי מאיר אומר חצי קב שעורין וקב וחצי כוסמין וקב גרוגרות [ט]או מנה דבילה רבי עקיבא אומר פרס [י]וחצי לוג יין ר"ע אומר רביעית [כ]ורביעית שמן ר"ע אומר שמינית ושאר כל הפירות אמר אבא שאול [ל]כדי שימכרם ויקח בהן מזון שתי סעודות ואמר רב וכן לעירוב ומאי אולמיה דהאי מהך אילימא משום דקא תני בהך תבלין ותבלין לאו בני אכילה נינהו אטו הכא מי לא קתני חטין ושעורין ולאו בני אכילה נינהו אלא משום דקתני חצי לוג יין ואמר רב [מ]מערבין בשתי רביעיות של יין (פ) מדבעינן כולי האי ש"מ כי אמר רב וכן לעירוב אהא מתני' קאמר ש"מ אמר מר ובמזון שתי סעודות לעירוב סבר רב יוסף למימר עד דאיכא סעודה מהאי וסעודה מהאי אמר ליה רבה אפילו למחצה לשליש ולרביע גופא אמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין ומי בעינן כולי האי והתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר יין כדי לאכול בו [נ]חומץ כדי לטבל בו זיתים ובצלים כדי לאכול בהן שתי סעודות התם [ס]בחמרא מבשלא אמר מר חומץ כדי לטבל בו אמר רב גידל אמר רב כדי לטבל בו מזון שתי סעודות של ירק איבא דאמרי אמר רב גידל אמר רב ירק הנאכל בשתי סעודות אמר מר זיתים ובצלים כדי לאכול בהן מזון שתי סעודות ובבצלים מי מערבין והתניא [ע]אמר ר' שמעון בן אלעזר פעם אחת שבת רבי מאיר[פ] בערדיסקא ובא אדם אחד לפניו אמר לו ר' עירבתי בבצלים לטיבעין והושיבו ר' מאיר בארבע אמות שלו לא קשיא הא בעלים הא באימהות דתניא אכל בצל והשכים ומת אין אומרין ממה מת ואמר שמואל לא שנו אלא בעלים אבל באימהות לית לן בה ובעלין נמי לא אמרן אלא דלא

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) גרסות לט., ב) [פסחים עד.], ג) [קידושין כ. קטנה מה. ערכין ל.], ד) עי' תוס' לעיל כז: ד"ה (בע"א) מאן בסוף הדיבור וברישב"א ותוס' הרא"ש תור"פ ורשב"א (וע"ע מאירי וביד דוד), ה) מעילה י: כריתות יב. [מקוואות פ"י מ"ז], ו) עי' תוס' לקמן עא. ד"ה יין, ז) לעיל כז. קידושין נד., ח) פאה פ"ח מ"ה, ט) [מוספתא פרק ו], י) [ועי' רש"י פסחים עד. ד"ה רבי ישמעאל], כ) [בכורות דף מח.], ל) דברים כו יב, מ) עי' ב"ב פט: וברשב"ם ד"ה תומן הבי (רש"ש), נ) סע"ב, ס) גיטין נג ע"ב.

הגהות הב"ח

(פ) גמ' בשתי רביעיות של יין (מדבעינן כולי האי) תא"מ וי"ב ס"א מינו:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הריני כבן עזאי וכו' והיה אומר כל חכמי ישראל וכו'. בכורות מח ע"א: תוס' ד"ה מאי אולמי' וכו' דקים ליה להש"ס. כעין זה בתוס' בשבת דף ט ע"ב ד"ה הא לן ובמ"ב:

ליקוטי רש"י

תוך תוך. כלומר שבלוק ומתמה מאלף ובקול דומתמו נשמעת בקול תוך תוך [ברכות לט. וע' פסחים עד.]. הריני כבן עזאי בשוקי טבריה. כי הוה בדיתא דעתיה הוי רגיל לגמעמר הכי הריני פתוח ומוכן להשיב לשואלי דבר מוהה כבן עזאי שהיה דר בטבריא שהיה חריף ולבלן ומאמר [בכורות מח.] כל חכמי ישראל לפי הקליפת השום מון מן הקלח הזה [קידושין כ.]. יום אחד היה דעתו גלולה אמר הריני כאן בפומבדיתא מוכן להשיב דבר לשואל בעומק ומחריפות כבן עזאי שהיה חריף ולוהם בשוקי טבריא [סוטה מה.]. הריני [מנחות] במקומי שאני [דוכן] ובקי כבן עזאי שהיה משתמש בשוקי טבריא כדתניא בבכורות בפ' הבכור תמיעי בכורות [בכורות מח.] כל חכמי ישראל [דומין לי] כהקליפת השום [ערכין ל.]. ערבלא. מעשקולת קטנה [סוטה חז:]. אמריתא ניהליה. פרשתי לפניו [עי' שבועות ד.]. בחמרא. יין [שבת קי:]. אימהות. שרשין [לקמן נו.].

הגהות וציונים

(א) [לפנינו בתוספתא איתא היינו יושבין לפני ר"מ] (גליון): (ב) ס"א (גליון): (ג) בדפו"ר נפסל גופו: (ד) צ"ל ימחול לו המקום (כת"י ודפו"ר): (ה) בדפו"ר ושוב אינו נמכר: (ו) בדפו"ר ירק (וע"י מהדרש"א): (ז) נדצ"ל משום איזה טעם (באה"מ):

עין משפט
נר מצוה

לא א סס סעיף ח:
לב ב מיי' פ"ד מהל' טומאת אוכלין הלכה ג:
לג ג מיי' פ"ז מהלכות עירובין הל' ט סמג עשין ו טוש"ע א"ח סי' שפז סעיף ד:
לד ד מיי' פ"ד מהלכות טומאת אוכלין הל' ג:
לה ה ו ז מיי' פ"ז מהל' עירובין הלכה יא ופ"ו מהל' מתנות עניים הל' ח סמג עשין ו טוש"ע א"ח סי' שפז סעיף ז:
לו ח ט י כ ל מיי' פ"ז מהלכות מתנות עניים סעיף סס:
לז נ נ מ מיי' פ"ז מהל' עירובין הלכה יא סמג עשין ו טוש"ע א"ח סי' שפז סעיף ו:

רבינו חננאל

מלא היד כישות נמי מלא יד. חזיין בכמה ופשיטנא כמו איזולתא דאכירי. פי' איסוריתייא והן חבילות של חמן שקושרין אותו האיכרים הם עובדי האדמה: מערבין בירקא דקיליא כי יש ירקות ששורפין אותן ומעבדין אפרן בבריית שמעביריין הכתם ונקרא ירקא דקיליא כדכתיב אשר קלם מלך בבל באש. ואלו הירקות ירקות שדה הנאכלין הן ולפיכך אמר מערבין בהן בכמה מלא היד וכן פולין לחין אמר רב יחיאל מלא היד. אמר רב המנונא מערבין בתרדין חיין איני והא אמרינן סילקא חייא קטיל גברי חייא ופרקינן ההוא בבשיל ולא בשיל: אמר רבא הריני כבן עזאי בשוקי טבריא. פי' רבא משתבח ואמר הריני [ידוע] בחכמה (ידוע) בעירובין כמו שהיה בן עזאי ידוע בחכמתו בשוקי טבריא. שאלו ההוא מרבנן שיעור תפוחים בעירוב כמה א"ל רבא וכי מערבין בתפוחין א"ל ההוא מרבנן ולא והתנן במס' מעילה פרק ד' כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה בכחצי פרס. וכמזון ב' סעודות לעירוב קתני מיהת כל האוכלין ואפי' התפוחין נמי בכללן שגם הם אוכלין הן. ודחאו רבא הא"ר יוחנן אין למדין מן הכללות כלומר הואי דקתני כל לאו דוקא הוא. ואמרינן לאו (מכלל) [מכל] אלא מדקתני ובמזון ב' סעודות לעירוב וכבריה לטמא טומאת אוכלין. והני נמי בני טמויי ניהו ללמד דוקא קתני ולא מצא רבא תשובה. ופי' רב נחמן תפוחין (בעירובין) [בקב]. וכן הלכה ומותיב עלה מיהא דתני בפאה בפרק האחרון. בירושלמי וקרוב לענין הזה בספרי דבי רב. ר"ש בן אלעזר אומר ערבלא תבלין וליטרא ירק עשרה אגוזין וה' אפרסקין ב' רמונים ואתרוג אחד ואמר גורסק בר דרי משום (דרבנן) [דרב] וכן לעירוב ואם איתא ניהוי ה' תפוחים כשיעור אפרסקין ה'. ושנינן תפוחין דשכיחי קב אפרסקין דלא שכיחי ה' אמר רב יוסף שארי לי' מריה לרב מנשיא בר שגובלי דאנא אמריתא ניהלי' האי דאמר רב וכן לענין [עירוב] אמתניתין דתנן בסוף פאה

חשק שלמה על רבינו חננאל

(פ) [גרלה שמסר מדברי רבינו ול"ל ת"ר לא אכל מדם בלל מפני נחש שנו פי' נחש וכו'].

מפני נחש שבו. פ"ה מרס של שרף בגל ור"ת פי' העמוד שבתוכו שמתעגל בתוכו כמין גבעול ומתקצין בו זרע בגלל לאותו העמוד נקרא נחש של בגל: **הכא** שכר איקרי. ואפ"ה פוסל המקוה והא דאמר בפ"ק דמכות[1] דיין מזוג אינו פוסל את המקוה אפילו כשיש בו ג' לוגין מים שאובין משום דתמרת מזיגת מיקרי שאני שכר דכל עיקרו אינו אלא מים ועוד דהתם מיקרי תמרת מזיגת ושם תמרת עילוי ופירי לא פסיל המקוה:

כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית. משמע דכוס של ברכה טעון מזיגה וכן בפרק ג' שאכלו (ברכות נ:) ובהמוכר פירות (ב"מ דף נו:) אמר ואין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים ותימה דבפרק שלשה שאכלו (ברכות נא.) אמרינן עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה ותשיב מי ותירץ רש"י דהי דקאמר היינו שיתנו מי בכוס ואחר כך ימזוג לאפוקי שלא ימזגו בכוס זה ויתנו בכוס אחר שמצרף עליו ור"ת מפרש דהי היינו מזוג ולא מזוג דאמר בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף ע.) אינו חייב עד שישתה יין מי ומוקי לה במזוג ולא מזוג ונותן בו קצת מים בתחילת הברכה ובברכת המזון מוסיף עליו מים עד שיהא מזוג כראוי כדאמר בפ' ג' שאכלו (ברכות נא.) שמוסיף בברכת המזון והיינו מים ולא כמו שפירש"י שם בקונטרס שמוסיף יין ובגי' גרסינה מפרשים דהי קאי אכוס ולאפוקי כוס שבור דכולהו עשרה דברים קאי אכוס ושייך מי בכוס כדאמר (ב"ק מד.) שבירתן זו היא מיתתן ובפרק בתרא דמכות (דף טו:) אמר ליקח טי' גמלין ואחד מי ר"ל אותו מי שלש[2]:

ויעמוד על רביעית. נראה כמו שפי' רש"י בהמוליא (שבת דף עו:) דכוס של ברכה צריך שיהא בה רובע רביעית הלוג כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית הלוג ולא כטועים שמפרשים רובע רביעית הקב דהיינו רביעית הלוג כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית הקב דהיינו לוג דהא בגזיר בפרק שלשה מיינים (דף לא.) תשיב הך דשאר משקין ברביעית דמייתי הכא ומשמע הכא ובהמוליא (שבת דף עו.) דהיינו שיעור כוס יפה אחר מזיגתו והנהו דתשיב בגזיר הוי רביעית הלוג מדתשיב רביעית שמן לגזיר דליף מקרא בהמודה דהוי תלי שיעור של תודה ותנן בפ' שתי מדות (מנחות דף פח:) תלי לוג שמן לתודה ועוד תני התם ז' מדות של לח היו במקדש רביעית הלוג מה היא משמשת רביעית מים למצורע רביעית שמן לגזיר ותשיב נמי רביעית דס מטמא בהאהל דהיינו רביעית הלוג כדמשמע בפרק כ"ג בגזיר (דף נג.) דאמר תלי קב עצמות ותלי לוג דס לכל רובע קב עצמות ורביעית דס לא לכל ופריך נמי התם ותו ליכא והאיכא מי רביעית טוטלין מהן לידים והיינו מי רביעית הלוג כדמוכח בגמ' ידים (פ"ח מ"ח): והא דאמר בדיני ממונות (סנהדרין דף ל.) אל יתסר המזג שאם נגרע אחד מהם לגאת רואין אם יש שם כ"ג[3] דמשמע דמזוג הוי שני חלקים מים אומר ר"י דקרא איירי בין השרויי דהוי ב' חלקים מים[4] דליכא לאוקמא קרא בשתים מזוג רביעית[5] דסנהדרין למאי חזי אבל שלש חזי לדיני נפשות ליהוי סנהדרי קטנה[6]: **אלמא** תמרים עדיפי. ואם תאמר כיון דעדיפן דלמא לא בעינן קב ויש לומר דמייתי ראיה דיותר מקב לא בעי: **בגדי** עניים. דווקא בטומאת מדרס יש חילוק בין עניים לעשירים דבחזוד תליא מילתא ואין דרך עשיר לייחד פחות משלשה על שלשה טפחים ואם ייחד בטלה דעתו אבל בטומאת מת אין חילוק ואף לעשירים הוי בשלש על שלש דבפרק במה מדליקין (שבת דף כו:) תניא שלש על שלש מניין תלמוד לומר והבגד ולא מפליג בין עניים לעשירים ועוד דבמסכת כלים פרק כ"ז (משנה ג) תנן דבגד מטמא שלשה על שלשה למדרס ושלש על שלש למת ועל כרחך בעשיריים מיירי דבעניים תנן פכ"ח (משנה ח) בגדי עניים אף על פי שאין בהם שלשה על שלשה[7] טומאין מדרס כך פר"ת ולא כפ"ה דסוף כירה (שבת דף מז.) שלש על שלש לא מטמא ביד עשיר כלל: לימא

(ג) דלא אבציל זרתא. שלש גדלו זרת [יש להן מרס] בגלל: נחש שבו. מרס שרף הבגלל: ופוסל את המקוה. כשאר מים שאובין: מתקיף לה רב כהנא מה בין זה למי צבע. ופשיטא דפוסל: שיכרא מיקרי. וסל"ל אין עליו שם מים: תרין ריבעי שיכרא. תרי לוגין דלוג רובע קב: המוציא יין. בשבת: בדי מזיגת כוס. כמו שנותנין יין מי כוס כדי למזוגו במים: רובע רביעית. רובע לוג יין מי[1]: וקתני סיפא. דהמוליא יין ושאר כל המשקין סולתן ברביעית דהיינו לוג: ומדהתם. בהולאת שבת בעינן על חד דיין ארבע דשיכרא דמין תני רובע רביעית ובשאר כל המשקין תני רביעית: הכא נמי. גמי עילוב בעינן ארבע ואמר רב לעיל מערבין בשני רביעית יין אלמא בשיכרא תרי לוגי בעינן: דשתי כסא. של רביעית לוג שכר בגפרא וכשא בפיא וסמיך עלייהו: אכל גרוגרות. של תרומה בשוגג: בזוזא. בשוה זוז: וקא משלם ליה. תמרים היקרים מגרוגרת ולא שילם לו לפי מדה אלא לפי דמיס: אלמא תמרים עדיפי. ותמן לעיל גבי עני בגורן קב גרוגרות ואמר רב וכן לעירוב וכ"ש תמרים דולאי סגי להו בהכי: א"ל אביי. מהא לא תשמע דתמרים עדיפי לעולם גרוגרות עדיפי ולפי דמיס משלם ומאי ברכה דקפיץ עליה זבינא לוקמיס ולענין עירוב בעינן טפי מקב: שתיתא. מאכל שעושין מקמח קלי שמתיבשים בתנור ונותנין לבשם לתוך המבשיל: שרגושי. תרגודין: כיפני. קליות: בזוי. מדות: מחשבתא. לאגה: כבויי דרעייתא דינסן. לפיעי בקר: סוגייני דערבתא. קיסמין של ערבה: ונכבביה. יעשה מהן גחלת וילה בהן לותו בשר ויאכול: המרא מרקא. יין מזוג: כדי לאכול בו. כל שהוא לפתן שיעורו כדי לאכול בו לגפת בו את הפת מזון ג' סעודות: כדי לאכול הימנו. שיהו כל שתי הסעודות ממנו: בשר חי. שיהו לפתן ובעינן כדי לאכול ממנו: בשר צלי. פליגי ביה אי הוי ליפתן אי לא: טבהקי. תתיכות: בגדי עניים. שלש על שלש מקבלין טומאה לעניים: בגדי עשירים. שלשה על שלשה מקבלין טומאה אף לעשירים: ה"ג

אביי לעולם דאכל מיניה בזוזא וקא משלם בזוזא ומאי תבא עליו ברכה דאכל מיניה מידי דלא קפיץ עליה זבינא וקא משלם ליה מידי דקפיץ עליה זבינא[1] שתיתא אמר רב אחא בר פנחס תרי שרגושי כיסאני אמר אביי תרי בוני דפומבדיתא[2] אמר אביי אמרה לי אם הני כסאני מעלו ללובא ומבטלי מחשבתא ואמר אביי אמרה לי אם האי מאן דאית ליה חולשא דלובא לייתי בישרא דאטמא ימינא דדיברא ולייתי כבויי דרעייתא דנינסן ואי ליכא כבויי דרעייתא לייתי סוגייני דערבתא וניכבביה וניכול ונשתי בתריה המרא מרקא: אמר רב יהודה אמר שמואל [3]כל שהוא ליפתן כדי לאכול בו כל שאינו ליפתן כדי לאכול הימנו בשר חי[4] כדי לאכול הימנו בשר צלי רבה אמר [5]כדי לאכול בו ורב יוסף אמר כדי לאכול הימנו אמר רב יוסף מנא אמינא לה דהני פרסאי אכלי טבהקי[6] בלא נהמא אמר ליה אביי[7] ופרסאי הוו[8] רובא דעלמא והתנן[9] [10]בגדי עניים לעניים [11]בגדי עשירים לעשירים אבל

[1]דלא [2]אבציל זרתא אבל [3]אבציל זרתא לית לן בה אמר רב פפא לא אמרן אלא דלא אישתי שיכרא[4] אבל אישתי שיכרא לית לן בה תנו רבנן לא יאכל אדם בצל מפני [5]נחש שבו ומעשה ברבי חנינא שאכל חצי בצל וחצי נחש שבו וחלה ונטה למות ובקשו חבריו רחמים עליו וחיה מפני שהשעה צריכה לו: א"ר זירא אמר שמואל שכר מערבין בו [6]ופוסל את המקוה בשלשת לוגין מתקיף לה רב כהנא[7] פשיטא וכי מה בין זה למי צבע [8]דתנן רבי יוסי אומר [9]מי צבע פוסלין את המקוה בשלשת לוגין אמרי התם מיא דצבעא מיקרי הכא שיכרא איקרי ובכמה מערבין סבר רב אחא בריה דרב יוסף קמיה דרב יוסף למימר בתרין רבעי שכרא[10] כדתנן [11]המוציא יין כדי מזיגת הכוס ותני עלה כדי מזיגת כוס יפה מאי כוס יפה כוס של ברכה ואמר ר"נ אמר רבה בר אבוה כוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית וכדרבא[12] דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא וקתני סיפא ושאר כל המשקין ברביעית וכל השופכין ברביעית מדהתם על חד ארבע הכא נמי על חד ארבע ולא היא התם הוא דבציר מהכי לא חשיב אבל הכא [13]לא דעבידי[14] אינשי דשתו כסא בצפרא וכסא בפניא וסמכי עילויהו תמרים בכמה אמר רב יוסף [15]תמרים בקב אמר רב יוסף מנא אמינא לה[16] דתניא אכל גרוגרות ושילם תמרים תבא עליו ברכה היכי דמי אילימא לפי דמים דאכל מיניה בזוזא וקא משלם ליה בזוזא מאי תבא עליו ברכה בזוזא אכל בזוזא קא משלם אלא לאו לפי מדה דאכל מיניה גריוא דגרוגרות דשויא זוזא וקא משלם ליה גריוא דתמרים דשוי ארבעה זוזא וקתני תבא עליו ברכה אלמא תמרים עדיפי אמר ליה אביי לעולם דאכל מיניה בזוזא וקא משלם בזוזא ומאי תבא עליו ברכה דאכל מיניה מידי דלא קפיץ עליה זבינא וקא משלם ליה מידי דקפיץ עליה זבינא[17] שתיתא אמר רב אחא בר פנחס תרי שרגושי כיסאני אמר אביי תרי בוני דפומבדיתא[18] אמר אביי אמרה לי אם הני כסאני מעלו ללובא ומבטלי מחשבתא ואמר אביי אמרה לי אם האי מאן דאית ליה חולשא דלובא לייתי בישרא דאטמא ימינא דדיברא ולייתי כבויי דרעייתא דנינסן ואי ליכא כבויי דרעייתא לייתי סוגייני דערבתא וניכבביה וניכול ונשתי בתריה המרא מרקא: אמר רב יהודה אמר שמואל [19]כל שהוא ליפתן כדי לאכול בו כל שאינו ליפתן כדי לאכול הימנו בשר חי[20] כדי לאכול הימנו בשר צלי רבה אמר [21]כדי לאכול בו ורב יוסף אמר כדי לאכול הימנו אמר רב יוסף מנא אמינא לה דהני פרסאי אכלי טבהקי[22] בלא נהמא אמר ליה אביי[23] ופרסאי הוו[24] רובא דעלמא והתנן[25] [26]בגדי עניים לעניים [27]בגדי עשירים לעשירים אבל

כל חמרא דלא דרי על חד תלת. [1]דמשמע דמזוג הוי שני חלקים מים[2] דסנהדרין למאי חזי אלא לדיני נפשות ליהוי סנהדרי קטנה[3] דמשמע דמזוג הוי רביעית[4] אלמא תמרים עדיפי. ואם תאמר כיון דעדיפן דלמא לא בעינן קב ויש לומר דמייתי ראיה דיותר מקב לא בעי: בגדי עניים. דווקא בטומאת מדרס יש חילוק בין עניים לעשירים דבחזוד תליא מילתא ואין דרך עשיר לייחד פחות משלשה על שלשה טפחים ואם ייחד בטלה דעתו אבל בטומאת מת אין חילוק ואף לעשירים הוי בשלש על שלש דבפרק במה מדליקין (שבת דף כו:) תניא שלש על שלש מניין תלמוד לומר והבגד ולא מפליג בין עניים לעשירים ועוד דבמסכת כלים פרק כ"ז (משנה ג) תנן דבגד מטמא שלשה על שלשה למדרס ושלש על שלש למת ועל כרחך בעשיריים מיירי דבעניים תנן פכ"ח (משנה ח) בגדי עניים אף על פי שאין בהם שלשה על שלשה[5] טומאין מדרס כך פר"ת ולא כפ"ה דסוף כירה (שבת דף מז.) שלש על שלש לא מטמא ביד עשיר כלל: לימא

עין משפט נר מצוה

לא א סש פעיף ה:
לב ב מיי' פ"ז מהל' מקוואות הלכה ד:
מ ג סש הלכה ח:
מא ד מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה ב:
מב ה ו מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה יא:
מג ז ח מיי' סש הל' י ופ"ו סש הלכה ז טוש"ע מ"ח סי' שפו סעיף ו:
מד ט מיי' פכ"ב מהל' כלים הלכה כ:
מה י סש הלכה כג:

רבינו חננאל

א"ר זירא אמר שמואל שכר מערבין בו ופוסל את המקוה בג' לוגין. ואתקיף רב כהנא עליה הא פשיטא מ"ש ממי צבע דתנן ר' יוסי אומר מי צבע פוסלין את המקוה בג' לוגין ומשני איצטריך משום דהני מיא דצבעא מיקרו והתם פוסלין שהן שאובין אבל [הכא] שיכרא מיקרי. שיעור שיכרא לעירוב בכמה ואתינן למימר תרי רבעא שיכרא שאם תמזגם יעמוד בב' לוגין על חד תמניא. בהוצאת שבת פי' בהוצאת שבת המוציא רובע רביעית [חסיר] נמצא ב' רביעיות של עירוב ח' חלקים כהוצאת שבת דתנן המוציא יין כדי מזיג' כוס ואוקימנ' בכוס של ברכ' (אומרים כוס של ברכה) ואמרינן כוס של ברכה צריך שיהא בו רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית כדרבא דאמר כל חמרא דלא דרי מקבל על חד תלת מיא לאו חמרא הוא וקתני סיפא ושאר המשקין ברבעית ומדהתם על חד ארבעה הכא נמי על חד ארבעה דאינון תמניא רביעיות (בב') [דאינון ב'] לוגין ולא היא התם בציר מהכא מרובע רביעית לא חשיב אבל הכא גבי עירוב עבידי אינשי דשתו כסא דשכרא בצפרא דהוא רביעית מזוג וכסא דשכרא בפנייא וסמכי עלוייהו. תמרים בכמה אמר רב יוסף קב דייק רב חסדא מהא דתניא אין פותחין לעני בגורן מקב גרוגרות ואמר רב וכן לעירוב וסבר תמרי דעדיפי הן לא כל שכן ומנא אמינא לה דתניא אכל גרוגרות ושלם תמרין תבא עליו ברכה ונדחת זו הראייה שלו: פי' שתיתא אסורק. תרין שרגושי הן מדות קטנות אינן ידועות עכשיו כיסאני תרי כוני כוני נמי מדות הן כדגרסינן בכתובות פרק ח) כוצא בפרוטה ואינון מיני תרגימא כדתניא בתוספתא בברכות הביאו לפניו מיני תרגימא מברך עליהן ברוא מיני. כסנין פ' (עובדא) [בשרא] דאטמא אבר היוך חמרא מרקא השוקט על שמריו כדכתיב ושוקט הוא על שמריו ולא הודק מכלי אל כלי. אמר רב יהודה אמר שמואל כל דבר שהוא לפתן לאחר כדי לאכול בו ב' סעודות וכל הנאכל כמות שהוא כדי לאכול הימנו ב' סעודות. בשר חי כדי לאכול הימנו ב' סעודות. בשר צלי רבה אמר כדי לאכול בו רב יוסף אמר כדי

חשק שלמה על ר"ח

ח) [אלמנה מחמת דף נמ ע"ב מוגה מוגה].

מסורת הש"ס עם הוספות

ה) [ע' תוס' מולין נט: סד"ה והכי נמי], ז) [ע"ש הערוך בערך נחש], ח) מכות ג: מקוואות פ"ז מ"ג, ז) שבת עו:, ט) שם עז. ב"ב לו:, י) פסחים לב, ז) [גרסת לח.], יא) [קידושין לא: וש"נ], יב) [ע' תוס' לעיל כח. ד"ה ובגל], יג) [לעיל כח. שבת לב. קמד:], יד) שבת מז., טו) [דף ג:], טז) [וע' תוס' ברכות נ: ד"ה מזיגים], יז) נדה יט., יח) [וע' עוד תוס' שבת עז. ד"ה לתמר], יט) ע' שפ"א.

הגהות הב"ח

(א) גמ' מתקיף לה רב כהנא וכי מה כ"ל ומיבה "פשיטא" נמתק[1]. (ב) רש"י ד"ה אלא אגליל זירתא אלא גדל לזרת בבצל ועוד יש להן ארס הס"ד:

גליון הש"ס

גמ' דלא אבציל זירתא. עיין תי"ט פ"ז מ"ד דשבת: שם אבציל. בתוס' מולין נט ע"ב ד"ה והכי נמי היה לסס הגיסס כתן אבציל וכתבו דהוי כמו אגליל:

רב נסים גאון

שכר מערבין בו ופוסל את המקוה בג' לוגין. עיקר דליה במסכת מקואות (פרק ב משנה ד) ר' אליעזר אומר רביעית מים שאובין בין בתחילה בין בסוף שיעורן בג' לוגין ובמסכת עדיות בפרק א' (מ"ג) העידו מפי שמעיה ואבטלין ששלשה לוגים מים שאובין פוסלין המקוה ואיתה בגמ' דיציאות השבת (דף טו.): תרין כוני היא שמה של מידה ואיתה בכתובות בפרק אלמנה ניזונת (דף צט) באתרא דכיילי

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וציונים

א) בכמה כת"י ודפו"ר נוסף שיכרא בתריה (וכן בסמוך): ב) אבל הכא עבידי אינשי, כצ"ל (גליון) ע"פ מהרש"ל, וכ"ה בכת"י ודפו"ר: ג) ע' תוס' לעיל כז ע"ב ד"ה (בע"א) מאן דאין מערבין אלא בדבר הראוי לאכילה, וע' רשב"א וריטב"א ובביאור הלכה סי' שפו ס"ו (וע"ע בילקו"מ): ד) פי' בשר צלי, ערוך (גליון): ה) [צ"ל והתניא] (גליון): כ"ה בכת"י ודפו"ר, וכ"ה נכון, וכ"ה בשבת שם וע"ש בתוד"ה בגדי (דק"ס): ו) בכת"י נוסף כאן בזה"ל "חזר בו המפרש מכל זה הפירוש במס' שבת ולא פירש רביעית זה לוג דהוא רביעית הקב אלא רביעית היינו רביעית הלוג מחצה ושם הוכיח דרביעית הלוג הוא ולא רביעית הקב" [ע"ע תוד"ה ויעמוד וריטב"א] וע' מרומי שדה: ז) נראה דיש להוסיף יוצא וכו'

(באה"מ) וכ"ה בתוס' שבת עז ע"א ע"ש: ח) נדצ"ל דרביעית דסנהדרין למאי חזי (באה"מ), ובדפו"ר דרביע סנהדרין, וע' תוס' בשבת שם: ט) מוחקו ע"פ רש"י, וכן ליתא בכת"י, והנה ע' תוס' רי"ד שמגיה לעיל דצ"ל שכר מערבין בו ואינו פוסל את המקוה (ע"ש באורך) וכ"ה בכמה דפו"י [והמהרש"ל (דפו"ר) שהיה לפניו דפוסים אלו הגיה כלפנינו] ולפי"ז בודאי יש למחוק תיבת "פשיטא", ובאמת כל הראשונים מלבד הרמב"ם השמיטו הא דשכר ואולי משום דהיה בגירסתם "ואינו פוסל" ולא הוצרכו להביאו דכללוהו בהא דכתבו כל המשקין אין פוסלין וכו', אבל הרמב"ם הביאו והכ"מ לא הראה לנו איה מקומו וכן הביאו בב"י בטור"ח סי' רא בשם הרמב"ם וכן הש"ך שם ס"ק יא הביאו בשם הרמב"ם ותימא הוא שלא העידו מגמ' זו, שוב מצאתי בתרי"ט מקראות פ"ז מ"ב שהעיר בזה והראה מקום ומקור לדברי הרמב"ם מגמ' זו [ע"פ הגירסא שלפנינו] (דק"ס):